

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลบึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืน ให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดิน ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดิน อย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดเชียงใหม่	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2565	2-11
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แผน 5 ปี (ปี 2568 – 2572)	7-10

สารบัญญภาพ

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลปึงไค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลปึงไค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลปึงไค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลปึงไค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลปึงไค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	4-4
6-1	แผนการใช้ที่ดินตำบลปึงไค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลปึงไค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	7-4

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) **วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ** ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการดำเนินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯ

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร ฯ

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

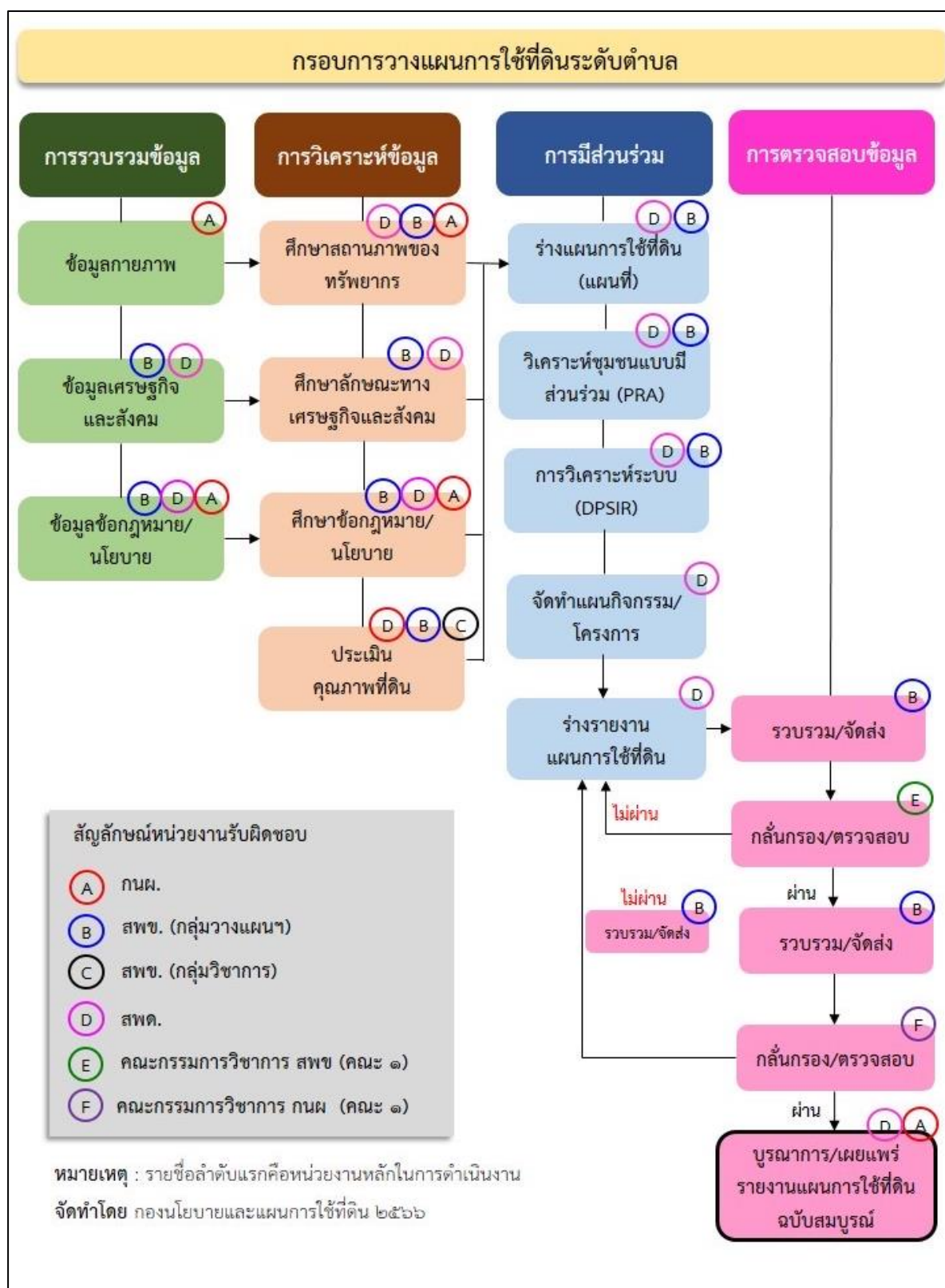
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เทศบาลตำบลปึงโค้ง มีสภาพแวดล้อมดี และสังคมเป็นสุข” (เทศบาลตำบลปึงโค้ง, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่ตั้งและขนาดพื้นที่ เทศบาลตำบลปึงโค้ง ตั้งอยู่เลขที่ 214 หมู่ที่ 5 ตำบลปึงโค้งอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ถนนโชตนา (ทางหลวงหมายเลข 107) อยู่ห่างจากอำเภอเชียงดาว เป็นระยะทาง 8 กิโลเมตร และอยู่ห่างจาก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะทาง 80 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 258.40 ตารางกิโลเมตร รวมทั้งหมด 16 หมู่บ้าน ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขต ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
 ทิศใต้ ติดต่อกับเขต ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขต ตำบลบ้านโป่ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขต ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

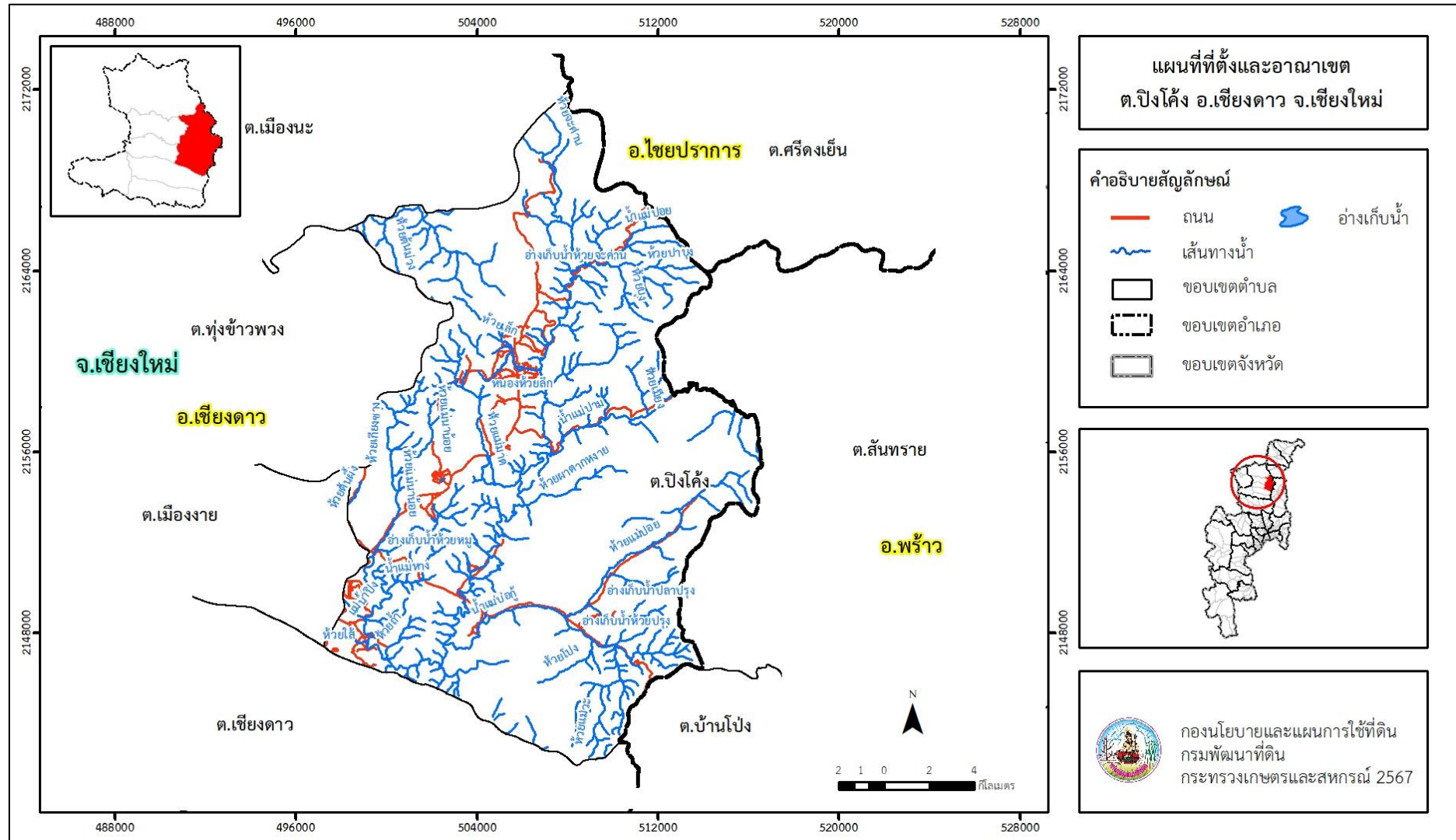
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 16 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่บ้านที่ 1 บ้านออน	หมู่บ้านที่ 9 บ้านห้วยจะคำน
หมู่บ้านที่ 2 บ้านปางเฟือง	หมู่บ้านที่ 10 บ้านใหม่สามัคคี
หมู่บ้านที่ 3 บ้านแม่ปาม	หมู่บ้านที่ 11 บ้านปางมะกง
หมู่บ้านที่ 4 บ้านปางมะเยา	หมู่บ้านที่ 12 บ้านแม่มะกู่
หมู่บ้านที่ 5 บ้านไตรสภาวคาม	หมู่บ้านที่ 13 บ้านปึงโค้ง
หมู่บ้านที่ 6 บ้านหัวโท	หมู่บ้านที่ 14 บ้านป่าดิงงาม
หมู่บ้านที่ 7 บ้านห้วยลึก	หมู่บ้านที่ 15 บ้านหนองเต่า
หมู่บ้านที่ 8 บ้านปางม่	หมู่บ้านที่ 16 บ้านห้วยน้ำริน

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขาที่มีความสูงระหว่าง 600-1,200 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง มีแม่น้ำปิง น้ำแม่ปาม น้ำแม่ซ้อน น้ำแม่บ่อกู่ น้ำแม่หาง ไหลผ่านเป็นทางน้ำสายหลัก

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลปึงโค้ง อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.7 องศาเซลเซียส ในเดือนพฤษภาคม และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 16.0 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,193.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 124 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 224.1 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน ถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

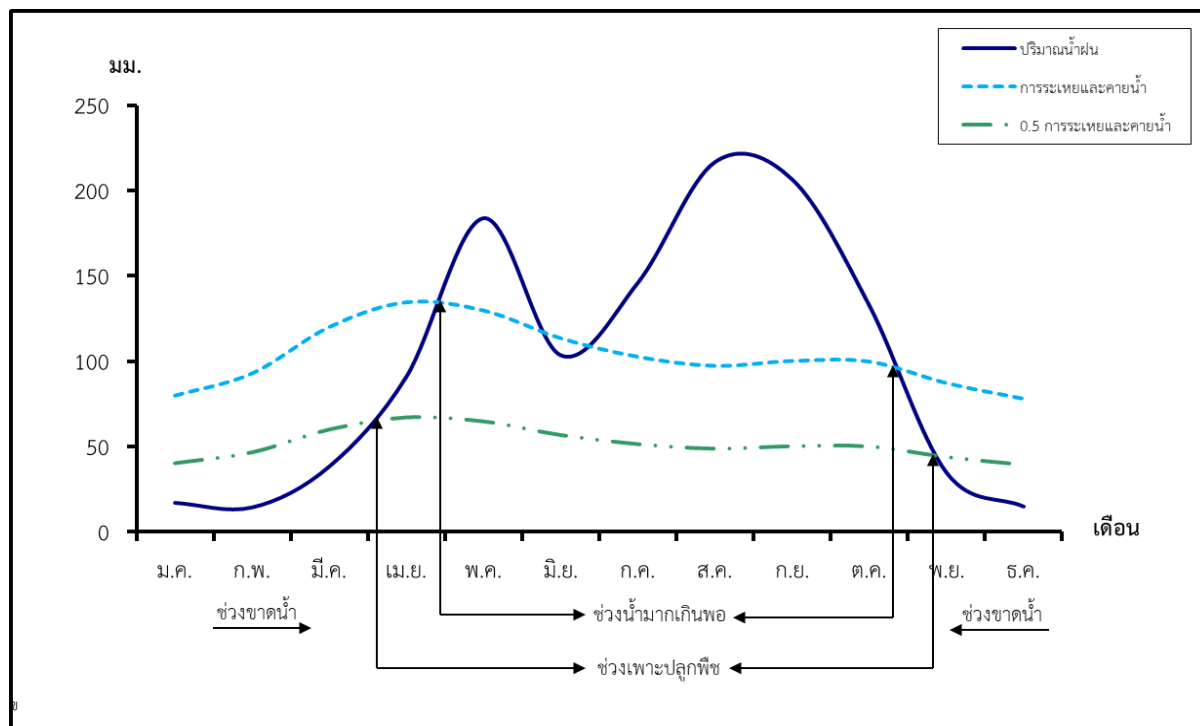
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดเชียงใหม่¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	16.0	30.2	22.2	69.0	14.2	1.8	92.4	13.9
ก.พ.	17.2	33.0	24.5	58.0	13.0	1.4	104.7	12.7
มี.ค.	20.5	35.5	27.5	54.0	25.7	3.6	141.4	24.6
เม.ย.	23.6	36.7	29.5	58.0	62.1	7.4	157.2	55.9
พ.ค.	24.3	34.7	28.6	72.0	179.9	15.6	144.8	128.1
มิ.ย.	24.6	33.3	28.1	76.0	120.6	16.4	119.4	97.3
ก.ค.	24.4	32.3	27.6	79.0	146.1	19.3	109.7	111.9
ส.ค.	24.1	31.8	27.1	82.0	218.4	21.4	105.1	142.1
ก.ย.	23.8	32.1	27.0	82.0	224.1	18.9	107.7	143.7
ต.ค.	22.8	32.0	26.5	79.0	133.8	12.1	111.0	105.2
พ.ย.	20.3	31.1	24.9	75.0	40.7	4.4	98.1	38.0
ธ.ค.	17.3	29.4	22.6	73.0	14.9	2.1	88.7	14.5
เฉลี่ย	21.6	32.7	26.3	71.4	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,193.5	124.4	1,380.1	887.9

หมายเหตุ: ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลโป่งทุ่ง อำเภอต๋อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

- 2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,955 ไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่ตำบล
- 2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 45,684 ไร่ หรือร้อยละ 21.67 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 1,157 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว นาข้าว+พืชผัก
 - 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 22,092 ไร่ หรือร้อยละ 10.49 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่ร้าง พืชไรผสม ข้าวโพด ข้าวโพด/ข้าวไร่ ข้าวโพด/ไม้ผลผสม ข้าวโพด/ลำไย ยาสูบ ถั่วเขียว ถั่วลิสง ข้าวฟ่าง ข้าวไร่
 - 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,264 ไร่ หรือร้อยละ 0.60 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก
 - 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 19,880 ไร่ หรือร้อยละ 9.46 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ กาแฟ/ไม้ผลผสม ไม้ผลร้าง/เสื่อมไหม ไม้ผลผสม ส้ม ลิ้นจี่ มะม่วง มะม่วง/ลำไย มะม่วง/ส้มโอ กล้วย มะขาม ลำไย ไม้ผลเมืองหนาว ส้มโอ
 - 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 883 ไร่ หรือร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนผสม พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ สตรอเบอร์รี่
 - 6) ไร่มวนเวียน มีเนื้อที่ 358 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่มวนเวียนร้าง ข้าวโพด(ไร่มวนเวียน) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา
- 2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 158,392 ไร่ หรือร้อยละ 75.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบ รอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าปลูกรอสภาพฟื้นฟู ป่าปลูกสมบูรณ์
- 2.5.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,062 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า บ่อดิน พื้นที่ถม
- 2.5.5 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 652 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา
- 2.5.5 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,955 ไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านพื้นที่ราบ หมู่บ้านชาวไทยภูเขา สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์ สุสาน ป่าช้า

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,955	2.36
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,016	0.96
U202	หมู่บ้านชาวไทยภูเขา	916	0.44
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	1,938	0.92
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	60	0.03
U603	สุสาน ป่าช้า	25	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	45,684	21.67
A101	นาข้าว	709	0.33
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	448	0.21
A200	ไร่ร้าง	300	0.14
A201	พืชไร่ผสม	2,700	1.28
A202	ข้าวโพด	15,305	7.26
A202/A216	ข้าวโพด/ข้าวไร่	924	0.44
A202/A401	ข้าวโพด/ไม้ผลผสม	56	0.03
A202/A407	ข้าวโพด/มะม่วง	539	0.26
A202/A413	ข้าวโพด/ลำไย	240	0.11
A208	ถั่วเขียว	33	0.02
A210	ถั่วลิสง	25	0.01
A216	ข้าวไร่	1,970	0.94
A301	ไม้ยืนต้นผสม	30	0.01
A302	ยางพารา	350	0.17
A303	ปาล์มน้ำมัน	77	0.04
A304	ยูคาลิปตัส	31	0.01
A305	สัก	776	0.37
A312/A401	กาแฟ/ไม้ผลผสม	18	0.01
A401	ไม้ผลผสม	3,154	1.50
A402	ส้ม	579	0.28
A406	ลิ้นจี่	135	0.06
A407	มะม่วง	6,558	3.11
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	4,486	2.13
A411	กล้วย	128	0.06
A413	ลำไย	4,806	2.28
A427	ส้มโอ	66	0.03
A501	พืชสวนผสม	258	0.12
A502	พืชผัก	569	0.27

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

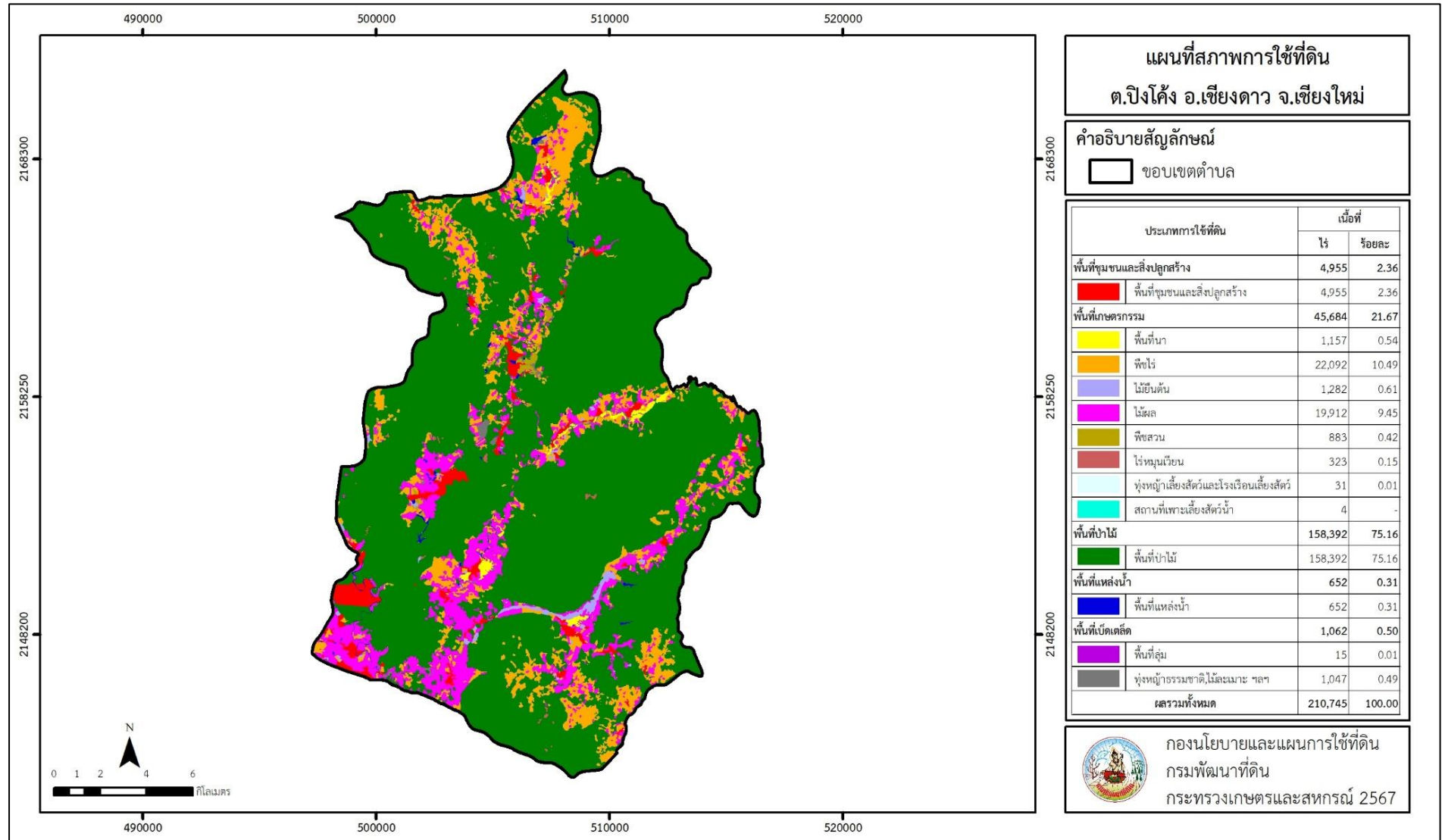
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	21	0.01
A506	สตรอเบอรี่	35	0.02
A600	ไร่อุ่นเวียนร้าง	323	0.15
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	35	0.01
F	พื้นที่ป่าไม้	158,392	75.16
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	3,221	1.53
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	154,619	73.37
F500	ป่าปลูกรอสภาพฟื้นฟู	42	0.02
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	510	0.24
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,062	0.50
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	82	0.04
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	742	0.35
M201	พื้นที่ลุ่ม	15	0.01
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	223	0.10
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	652	0.31
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	169	0.08
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	21	0.01
W201	อ่างเก็บน้ำ	295	0.14
W202	บ่อน้ำในไร่นา	167	0.08
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	169	0.08
ผลรวมทั้งหมด		210,745	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์การใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลปึงไค้ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งโป่ง อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลปิงโค้ง มีประชากรรวม 14,295 คน แยกเป็นชาย 7,610 คน เป็นหญิง 6,685 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 42.39 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,716 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,937 ครัวเรือน หรือร้อยละ 41.07 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,779 ครัวเรือน หรือร้อยละ 58.93 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลปิงโค้ง	4,716	7,610	6,685	14,295
หมู่ที่ 0 ปิงโค้ง	1	106	5	111
หมู่ที่ 1 ออน	249	325	313	638
หมู่ที่ 2 ปางเพือง	376	516	498	1,014
หมู่ที่ 3 แม่ป๋าม	290	356	335	691
หมู่ที่ 4 ปางมะเยา	515	507	475	982
หมู่ที่ 5 ไตรสภาวคาม	360	355	371	726
หมู่ที่ 6 หัวโท	147	124	100	224
หมู่ที่ 7 ห้วยลึก	487	1,077	1,044	2,121
หมู่ที่ 8 ปางโม้	203	238	243	481
หมู่ที่ 9 ห้วยจะคำน	536	917	922	1,839
หมู่ที่ 10 ใหม่สามัคคี	182	264	262	526
หมู่ที่ 11 ปางมะกง	438	768	740	1,508
หมู่ที่ 12 แม่มะกู่	259	398	381	779
หมู่ที่ 13 ปิงโค้ง	230	810	120	930
หมู่ที่ 14 ป่าตึงงาม	129	304	254	558
หมู่ที่ 15 นองเต่า	134	211	236	447
หมู่ที่ 16 ห้วยน้ำริน	180	334	386	720

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	4,716	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,937	41.07
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,779	58.93

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 210,745 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,716 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 44.69 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 45,684 ไร่ หรือร้อยละ 21.67 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 23.58 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกพืชไร่ และปลูกไม้ผล โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,937 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวโพดมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ มะม่วง และลำไย เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 150,577.69 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 48,121.17 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 132,247.83 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 42,263.37 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 18,329.86 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 5,857.80 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลปึงโค้ง	107,635.22	9,395.31	22,549.85	10,997.31	150,577.69	48,121.17	132,247.83	42,263.37
หมู่ที่ 1 ออน	85,032.81	10,187.50	26,620.31	12,785.94	134,626.56	42,235.78	110,321.88	34,610.78
หมู่ที่ 2 ปางเพื่อง	130,103.75	16,337.50	10,503.75	11,055.00	168,000.00	63,098.59	115,205.89	43,269.82
หมู่ที่ 3 แม่ป๋าม	77,996.85	6,825.98	22,085.83	11,208.66	118,117.32	42,137.36	124,857.48	44,541.85
หมู่ที่ 4 ปางมะเยา	86,325.00	7,866.09	28,617.47	11,663.22	134,471.78	48,045.36	106,883.62	38,188.40
หมู่ที่ 5 ไตรสภาวคาม	59,956.32	3,230.46	23,355.92	9,172.99	95,715.69	42,163.37	101,477.01	44,701.27
หมู่ที่ 6 หัวโท	89,314.29	12,057.14	25,611.43	6,228.57	133,211.43	44,830.77	91,108.57	30,661.54
หมู่ที่ 7 ห้วยลึก	115,926.99	7,603.46	25,031.83	13,186.85	161,749.13	41,737.05	176,002.08	45,414.82
หมู่ที่ 8 ปางโม้	136,854.17	10,385.42	10,760.42	9,364.58	167,364.58	59,069.85	126,591.56	44,679.38
หมู่ที่ 9 ห้วยจะค่าน	78,920.34	5,046.33	20,815.25	10,346.61	115,128.53	41,929.53	101,023.73	36,792.59
หมู่ที่ 10 ใหม่สามัคคี	57,836.15	2,794.62	20,050.00	6,576.92	87,257.69	42,326.49	90,088.46	43,699.63
หมู่ที่ 11 ปางมะกง	92,549.83	8,944.88	31,034.32	13,443.89	145,972.94	43,320.08	117,033.33	34,731.73
หมู่ที่ 12 แม่มะกุ	102,864.81	8,406.39	24,049.07	13,868.52	149,188.80	42,068.90	122,928.70	34,663.97
หมู่ที่ 13 ปึงโค้ง	177,902.09	7,304.35	5,786.96	2,391.30	193,384.70	60,106.05	116,391.30	36,175.68
หมู่ที่ 14 ป่าตึงงาม	327,495.92	41,530.61	20,836.73	-	389,863.27	94,104.93	336,122.45	81,133.00
หมู่ที่ 15 หนองเต่า	102,046.58	6,709.59	13,212.33	15,600.00	137,568.49	41,157.79	105,671.23	31,614.75
หมู่ที่ 16 ห้วยน้ำริน	118,549.18	8,144.26	25,476.23	15,242.62	167,412.30	41,767.48	160,834.43	40,126.38

ที่มา: กรมการพัฒนชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่เตรียมการการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติดอยเวียงผา เนื้อที่ 30 ไร่
- (2) เขตอุทยานแห่งชาติผาแดง (เชียงดาว) เนื้อที่ 57,082 ไร่
- (3) เขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา เนื้อที่ 100,442 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 179,273 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 20,178 ไร่
- (3) เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ 3,790 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 58,519 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 7,640 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 51,417 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 70,201 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 22,968 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลปึงโค้ง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,193.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลปึงโค้ง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดิน ดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำแม่ซ้อน น้ำแม่บ่อแก้ว น้ำแม่ปอย น้ำแม่ปาม น้ำแม่หาง แม่น้ำปิง หนองห้วยลึก ห้วยเกียงซาง ห้วยจะค่าน ห้วยชมพู ห้วยต้นโจ๊ก ห้วยต้นผึ้ง ห้วยต้นม่วง ห้วยถ้ำ ห้วยน้ำขาน ห้วยบงน้อย ห้วยบุง ห้วยปาบง ห้วยปาบุง ห้วยปาป้าง ห้วยเป้า ห้วยโป่ง ห้วยผาดากหงาย ห้วยพะลา ห้วยมะนาว ห้วยเมียง ห้วยแม่น้ำน้อย ห้วยแม่ปอย ห้วยแม่ปอยแห้ง ห้วยแม่มาด ห้วยแม่วะ ห้วยแร้ง ห้วยเล็ก และห้วยใส

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำปลาปรุง อ่างเก็บน้ำห้วยจะค่าน อ่างเก็บน้ำห้วยปรุง และอ่างเก็บน้ำห้วยหมู

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลปึงโค้ง มีจำนวน บ่อบาดาลราชการ จำนวน 21 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 20 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เปิดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Hd-sic1A ชุดดินทางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 495 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Ph-sic1A ชุดดินพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 155 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 18 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clC ชุดดินบ้านจ้องมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,999 ไร่ หรือร้อยละ 0.95 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clD ชุดดินบ้านจ้อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Bg-hb-clE ดินบ้านจ้องที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 772 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Don-silB ชุดดินดงยางเอนมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,444 ไร่ หรือร้อยละ 0.69 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Kp-silA ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 676 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclD ชุดดินลิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,804 ไร่ หรือร้อยละ 0.86 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclE ชุดดินลิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 874 ไร่ หรือร้อยละ 0.41 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Mt-clB ชุดดินแม่แตงมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 66 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Mt-clD ชุดดินแม่แตงมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 351 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Mt-hb-clB ดินแม่แตงที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,303 ไร่ หรือร้อยละ 0.62 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Ppm-clB ชุดดินภูผาม่าน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,652 ไร่ หรือร้อยละ 2.68 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Ppm-clC ชุดดินภูผาม่าน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,643 ไร่ หรือร้อยละ 1.25 ของเนื้อที่ตำบล

13) หน่วยแผนที่ดิน Ppm-clD ชุดดินภูผาม่าน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 291 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล

14) หน่วยแผนที่ดิน Sp-fl-sLC ดินสันป่าตองที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 223 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล

15) หน่วยแผนที่ดิน Tk-lB ชุดดินตาคี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,173 ไร่ หรือร้อยละ 0.56 ของเนื้อที่ตำบล

16) หน่วยแผนที่ดิน Wi-clC ชุดดินวังโหล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 488 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล

17) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 674 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล

18) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clD ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,418 ไร่ หรือร้อยละ 3.99 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เขตลัด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 179,429 ไร่ หรือร้อยละ 85.14 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน U พื้นที่ชุมชน มีเนื้อที่ 1,557 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 218 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 3,851 ไร่ หรือร้อยละ 1.83 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินลี (Li) และชุดดินตาคี (Tk)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bg-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,999	0.95
Bg-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	40	0.02
Bg-hb-clE	20-35	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.5-8.0	<2	-	772	0.37
Don-silB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,444	0.69
Hd-siclA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	495	0.23
Kp-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	676	0.32
Li-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	1,804	0.86
Li-gclE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	874	0.41
Mt-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	66	0.03
Mt-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	351	0.17
Mt-hb-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	1,303	0.62
Ph-siclA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	155	0.07
Ppm-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	5,652	2.68
Ppm-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	2,643	1.25
Ppm-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	291	0.14
Sp-fl-slc	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	223	0.11
Tk-lB	2-5	0-50	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	1,173	0.56
Wi-clC	5-12	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	488	0.23
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	674	0.32
Ws-clD	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	8,418	3.99

ตารางที่ 3-1 (ต่อ).

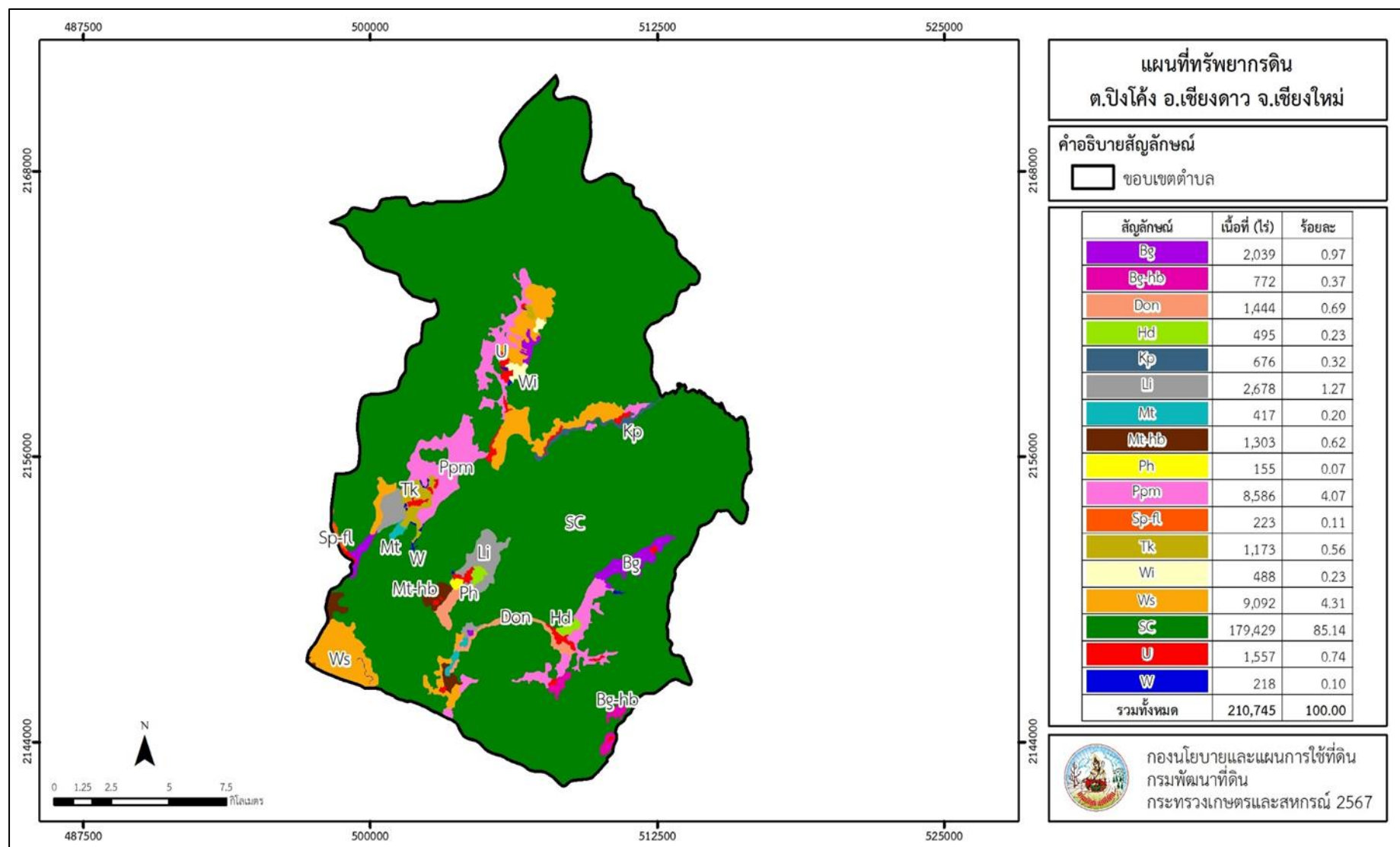
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	179,429	85.14
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,557	0.74
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	218	0.10
รวมทั้งหมด											210,745	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลปึงไค้ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลปึงไค้ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลปึงโค้ง คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ขาดแคลนน้ำ มีน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค และการทำการเกษตร
- 3) การชะล้างพังทลายของดิน
- 4) ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตต่ำ
- 5) ขาดการรวมรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลปึงโค้ง มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) แก้ปัญหาเรื่องการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) แก้ปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง และราคาผลผลิตต่ำ
- 6) สร้างกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็ง

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) ดินเสื่อมโทรม
- 1.2) น้ำขาดแคลน
- 1.3) การไร้กรรมสิทธิ์ที่ดิน
- 1.4) การรวมกลุ่มเกษตรกร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3) แก้ไขปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์
- 2.4) การสร้างกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็ง

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) การชะล้างพังทลายของดิน
- 3.5) ราษฎรต้องการเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ต้นเหินจากตะกอน มีแหล่งต้นเหินน้ำมากแต่ขาดแหล่งกักเก็บน้ำ
- 4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง
- 4.3) รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน
- 4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- จัดทำบ่อพักน้ำ
- ปลูกลูหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- จัดที่ดินโดย สปก. และกรมป่าไม้ สทก.

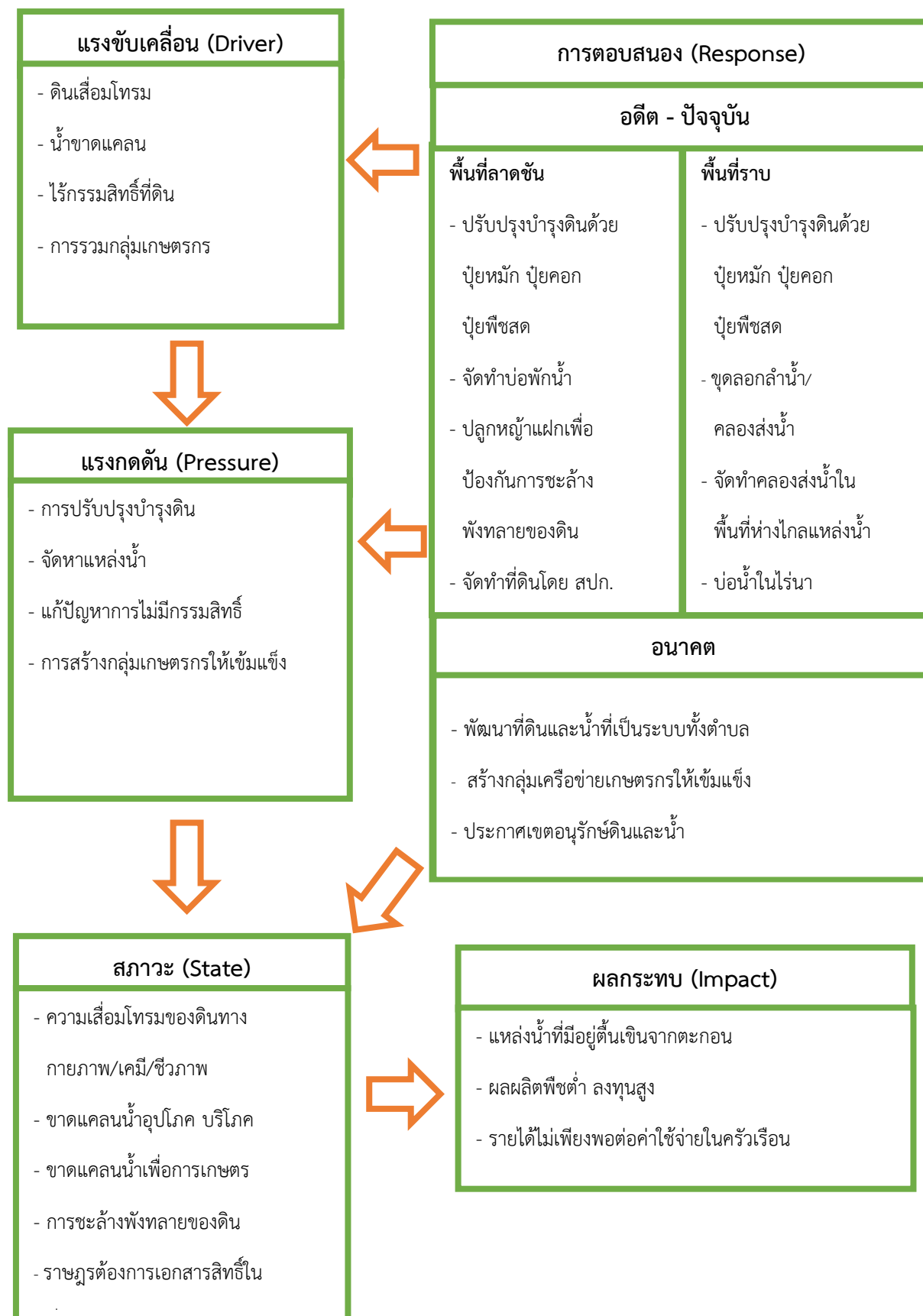
พื้นที่ราบ

- ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด
- ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/ซ่อมแซมแหล่งน้ำ
- จัดทำคลองส่งน้ำในพื้นที่ห่างไกลแหล่งน้ำ
- บ่อน้ำไร่นา
- ปฏิรูปที่ดิน

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (3) สร้างกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรให้เข้มแข็ง

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าว เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนธันวาคม และเกษตรกรจะปลูกข้าวนาปรังระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม
- 2) พืชไร่ ที่เกษตรกรปลูกในพื้นที่ส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย ข้าวโพด มันฝรั่ง มันเทศ เป็นต้น
 - (1) ข้าวโพด เกษตรกรทำการเพาะปลูกปลูกในช่วงเดือน กรกฎาคม ถึงเดือน กันยายน
 - (2) ถั่วแดง เกษตรกรทำการเพาะปลูกในช่วงเดือน สิงหาคม ถึงเดือน กันยายน
 - (3) ถั่วเหลือง เกษตรกรทำการเพาะปลูกในช่วงเดือน ธันวาคม ถึงเดือน มีนาคม
 - (4) ถั่วลิสง เกษตรกรทำการเพาะปลูกในช่วงเดือน กันยายน ถึงเดือน มกราคม
- 3) ไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่เกษตรกรจะมีพื้นที่ส่วนหนึ่งทำการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น เช่น ลำไย มะม่วง ส้มโอ อโวคาโด ส้ม ยางพารา เป็นต้นโดยไม้ผลดังกล่าวจะใช้พื้นที่ปลูกตลอดทั้งปี
- 4) พืชผัก เกษตรกรจะมีพื้นที่สำหรับปลูกพืชผักตลอดทั้งปี บางรายก็จะปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากพืชหลัก สำหรับพืชผักที่ปลูกได้แก่ ผักกาด คะน้า ผักสวนครัว เป็นต้น
 - (1) พริก เกษตรกรทำการเพาะปลูกในช่วงเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน ธันวาคม
 - (2) มะเขือ เกษตรกรทำการเพาะปลูกในช่วงเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน ธันวาคม

เดือน ระบบเกษตร	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค..	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
ข้าว				ข้าว								
พืชไร่			ข้าวโพด									
				ถั่วแดง								
							ถั่วเหลือง					
					ถั่วแดง							
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	ลำไย											
	มะม่วง											
	ส้มโอ											
	อโวคาโด											
	ส้ม											
	ยางพารา											
พืชผัก							พริก					
							มะเขือ					

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บັນจิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดินซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ลำไย ข้าวโพด มะม่วง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลปึงโค้ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลปึงโค้ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ลำไย	มะม่วง
Bg-clC	S3ewo	S2ns	S2ns
Bg-clD	N	S2ewns	S2ewns
Bg-hb-clE	N	S3ew	S3ew
Don-silB	S2ewo	S2s	S2s
Hd-silA	S1	N	N
Kp-silA	S3o	S2ns	S2ns
Li-gclD	N	N	N
Li-gclE	N	N	N
Mt-clB	S3o	S2ns	S2ns
Mt-clD	N	S2ewns	S2ewns
Mt-hb-clB	S3o	S2ns	S2ns
Ph-silA	S2n	N	N
Ppm-clB	S3o	S2ns	S2ns
Ppm-clC	S3ewo	S2ns	S2ns
Ppm-clD	N	S2ewns	S2ewns
Sp-fl-slC	S3ewo	S2ns	S2ns
Tk-lB	S3o	N	N
Wi-clC	S3ew	S2s	S2s
Ws-clC	S3ewo	S3r	S3r
Ws-clD	N	S3r	S3r

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

z = สารพิษ

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาพการหยั่งลึกของราก

x = การมีเกลือมากเกินไป

m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการดำเนินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้ การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายถึงเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตย่อย ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 196,040 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 93.02 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 153,298 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 72.74 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเขื่อนขิงดงก่อกำแพง แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 2,937 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.39 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติ ไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 39,805 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.89 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตย่อย ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ มีเนื้อที่ 5,790 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.75 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) **เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)** เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 393 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 1,921 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ลำไย มะม่วง อโวคาโด ส้ม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 340 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 1,685 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.80 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 326 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ พริก ถั่วแดง ถั่วลิสง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 21 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 1,040 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.49 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ลำไย มะม่วง อโวคาโด ส้ม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 46 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา

3) เขตเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 18 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 18 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ เนเปีย รุจี

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 5,049 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.40 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 4,991 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

2) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 58 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดิน เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 649 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 189 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 460 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,057 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 2,160 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.02 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

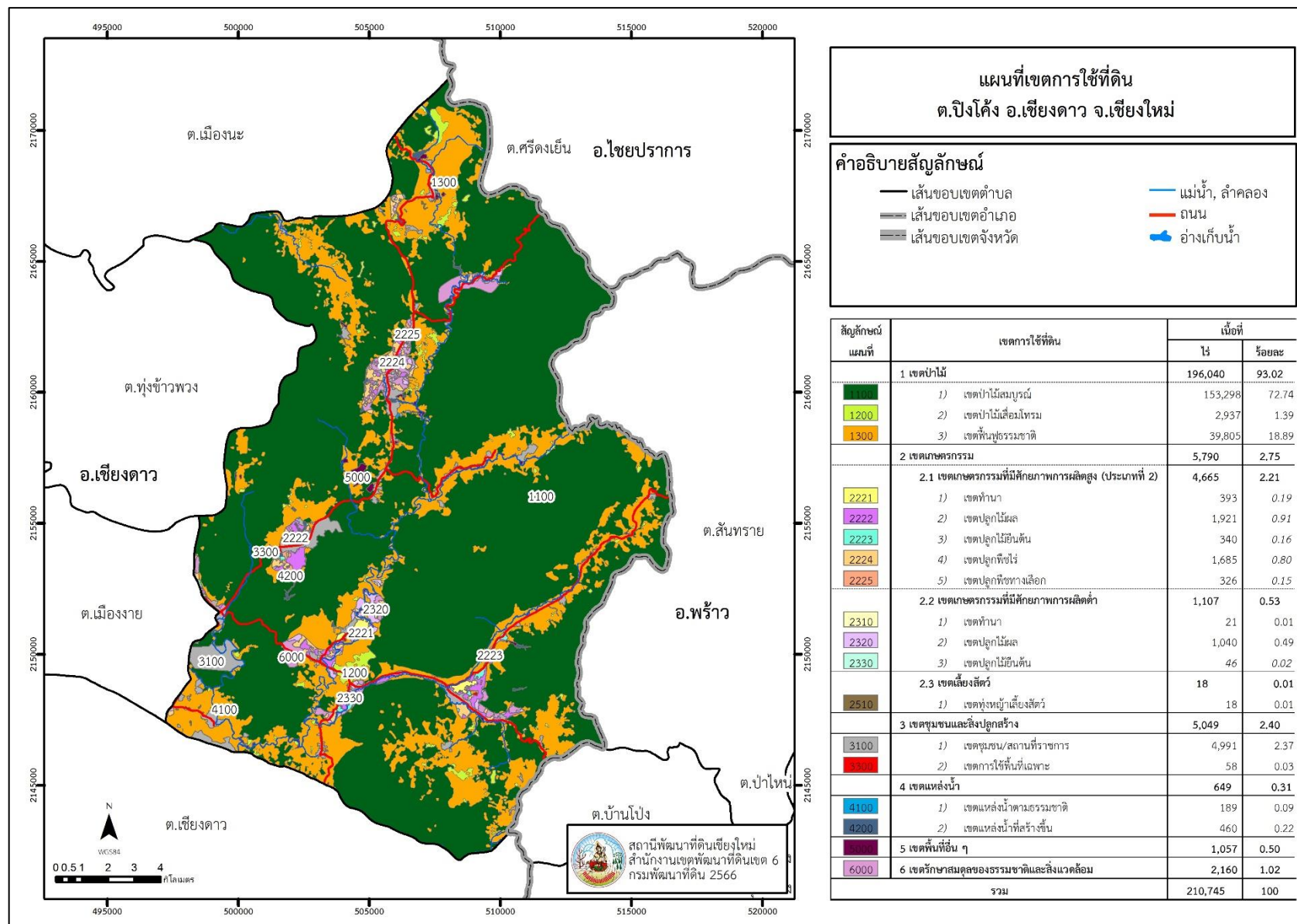
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	เขตป่าไม้	196,040	93.02
1100	1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	153,298	72.74
1200	2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	2,937	1.39
1300	3) เขตพื้นที่พืชรธรรมชาติ	39,805	18.89
	เขตเกษตรกรรม	5,790	2.75
	1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่2)	4,665	2.21
2221	1) เขตทำนา	393	0.19
2222	2) เขตปลูกไม้ผล	1,921	0.91
2223	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	340	0.16
2224	4) เขตปลูกพืชไร่	1,685	0.80
	2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	1,107	0.53
2310	1) เขตทำนา	21	0.01
2320	2) เขตปลูกไม้ผล	1,040	0.49
2330	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	46	0.02
	3. เขตเลี้ยงสัตว์	18	0.01
2510	1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	18	0.01
	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	5,049	2.40
3100	1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	4,991	1.28
3300	2) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	58	0.03
	เขตแหล่งน้ำ	649	0.31
4100	1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	189	0.09
4200	2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	460	0.22
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,057	0.50
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2,160	1.02
	รวม	210,745	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 6-1 แผนการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้งไปเสนอต่อเทศบาลตำบลปึงโค้ง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (6) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (8) การส่งเสริมตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงบำรุงดิน(หมอดินอาสา)

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) สาธิตการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่ขาดแคลนน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การขุดลอกอ่างเก็บน้ำในชุมชน
- (4) การซ่อมแซมฝายชะลอน้ำ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (2) การอบรมให้ความรู้เรื่องของโรคระบาดในพืช (สำนักงานเกษตรอำเภอ)
- (3) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (4) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (5) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- (6) จัดทำโครงการลดต้นทุนการผลิต เช่น ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ ส่งเสริมบริหารจัดการวัชพืช ส่งเสริมลดการเผา ส่งเสริมการรวมกลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ศูนย์วิจัยข้าว สำนักงานชลประทานจังหวัด กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กลุ่มผู้ใช้น้ำ)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม การชะล้างพังทลายของดินฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการขาดแคลนน้ำผลิตพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลปึงโค้ง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลปึงโค้ง ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตร (2) ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน (3) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และมีปัญหารองลงมา คือ การจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกร ขาดองค์ความรู้การจัดการดินน้ำที่ถูกต้อง ขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง และปัญหาที่ดินขาดเอกสารสิทธิ์ โดยปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของการขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตรนั้น เกิดปัญหาในพื้นที่นอกเขตชลประทาน กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอเร่งด่วนคือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 3 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบัน พัฒนาระบบกระจายน้ำ เช่น ก่อสร้างคลองส่งน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ เป็นต้น (2) การซ่อมแซมฝายชะลอน้ำ (3) ขุดเจาะบ่อนบาดาล

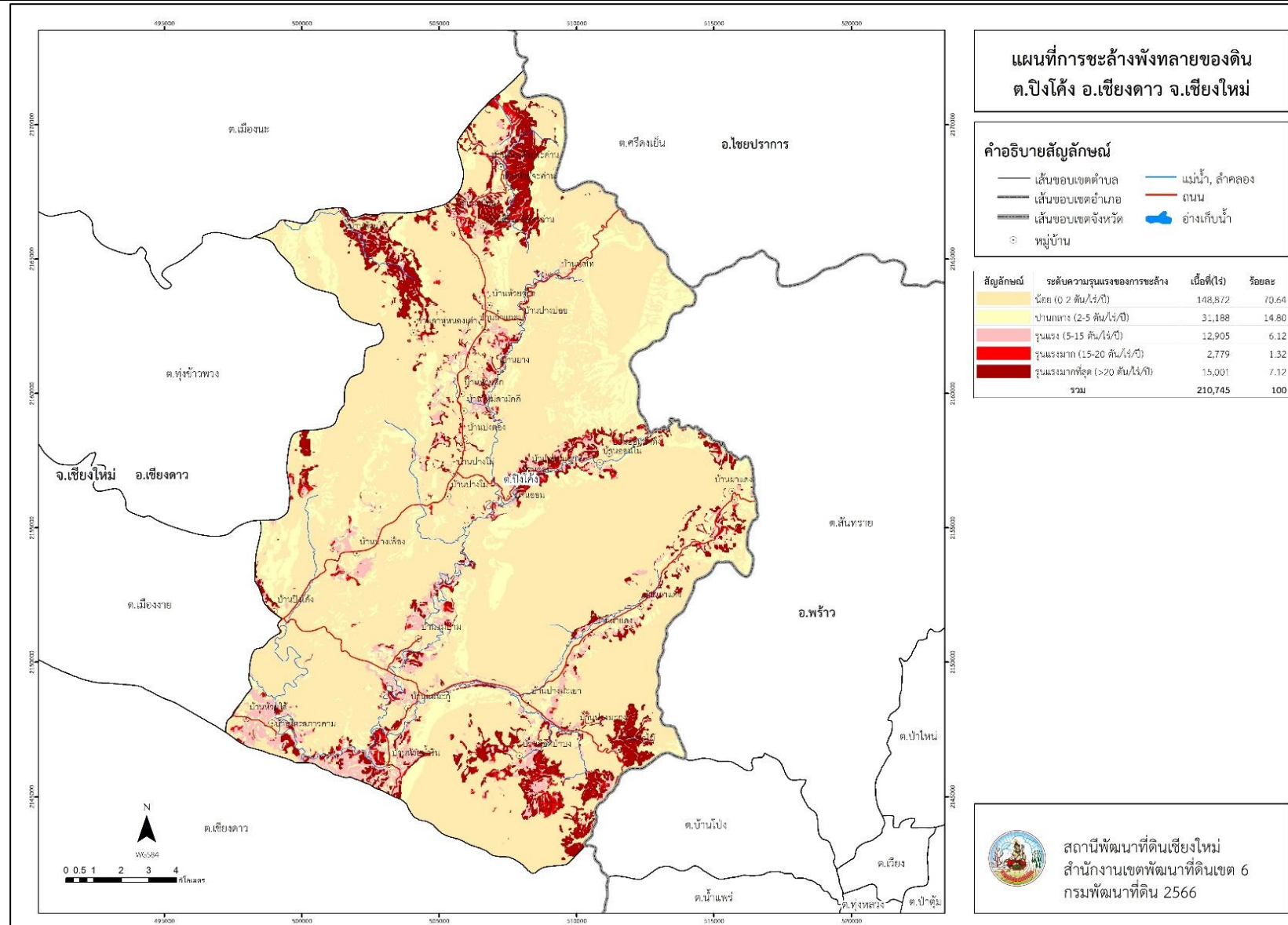
เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 3 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหาการใช้ที่ดินในพื้นที่ลาดชันตอนบนที่เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ส่งผลให้แหล่งน้ำตื้นเขิน การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งได้ ต้องทำเป็นระบบโดยสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จัดระบบอนุรักษ์ พื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ บริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

ในกรณีของปัญหาของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) การใช้สารเคมีเกินความจำเป็น (4) ขาดความรู้การจัดการดิน โดยในพื้นที่ตำบลปึงโค้ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าคิดเป็นร้อยละ 75.16 และจากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลปึงโค้ง ซึ่งมีเนื้อที่รวม 210,745 ไร่ นั้นเกิดการสูญเสียดินที่มีความรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุดรวม 15,001 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.12 % หน้าที่ดินที่ถูกชะล้างลงสู่เบื้องล่างจึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็นการขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้าน ทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 12% ยังไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำครอบคลุมพื้นที่ของตำบล จึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

การแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้นดังต่อไปนี้

แผนการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา เนื้อที่ 393 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	1,436,250
	1.1 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	170,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
	1.3 จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	743,750
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	25,000
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	340,000
	1.6 การส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	150,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,249,580
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก วางระบบส่งน้ำ)	94,580
	2.2 บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,155,000
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 1,921 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,367,050
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	9,100
	1.2 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	1.3 การทำปุ๋ยหมัก	221,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	110,500
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,950
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก วางระบบส่งน้ำ)	1,000,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 340 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.5 การทำปุ๋ยหมัก 1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ 1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1.8 การส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	2,866,000 22,100 297,500 32,000 24,500 221,000 221,000 3,900 204,000
4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 1,685 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1.3 จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.5 การทำปุ๋ยหมัก 1.6 การส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก วางระบบส่งน้ำ) 2.2 บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,436,250 170,000 7,500 743,750 25,000 340,000 150,000 1,249,580 94,580 1,155,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
5. เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 1,685 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,436,250
	1.1 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	170,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
	1.3 จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	743,750
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	25,000
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	340,000
	1.6 การส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	150,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,249,580
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก วางระบบส่งน้ำ)	94,580
	2.2 บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,155,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต
1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 393 ไร่	1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด)
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 1,921 ไร่	2) โครงการเกษตรอินทรีย์(ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 340 ไร่	3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 1,685 ไร่	การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต
1.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 326 ไร่	1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
	2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)
	3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด)
	4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด)
	5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
	6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด)
	7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	9) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
	10) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
	11) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม
	12) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้าน อารักขาพืชจังหวัด)
	13) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (เทศบาล)
	16) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน)
	17) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์(เทศบาล)
	19) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (เทศบาล)
	20) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (เทศบาล)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 649 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลปึงโค้ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (ปี 2568 – 2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	1.การบริหารจัดการน้ำ														
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/พืชทางเลือก	การขุดลอกแหล่งน้ำ ในชุมชน	แห่ง	2	2	-	-	-	4	47,290	47,290	-	-	-	94,580	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น / พืชไร่/พืชทางเลือก	แหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน	บ่อ	10	10	10	10	10	50	231,00	231,00	231,00	231,00	231,00	1,155,000	พด.
	2.การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตทำนา/พืชไร่	จัดระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำชุมชนบน พื้นที่สูง	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	1,086,000	1,086,000	1,086,000	1,086,000	1,086,000	5,430,000	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/พืชทางเลือก	จัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	20	20	20	20	20	100	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่/ พืชทางเลือก	ส่งเสริม การปรับปรุง พื้นที่ดินกรด	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/พืชทางเลือก	จัดหาเมล็ดพันธุ์ พืชปุ๋ยสด	ตัน	5	5	5	5	5	25	148,750	148,750	148,750	148,750	148,750	743,750	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/พืชทางเลือก	ส่งเสริมการปลูกพืช ปุ๋ยสด	ไร่	100	100	100	100	100	500	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000	พด.
	ปรับปรุงบำรุงดิน														

แผนการใช้ที่ดินตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

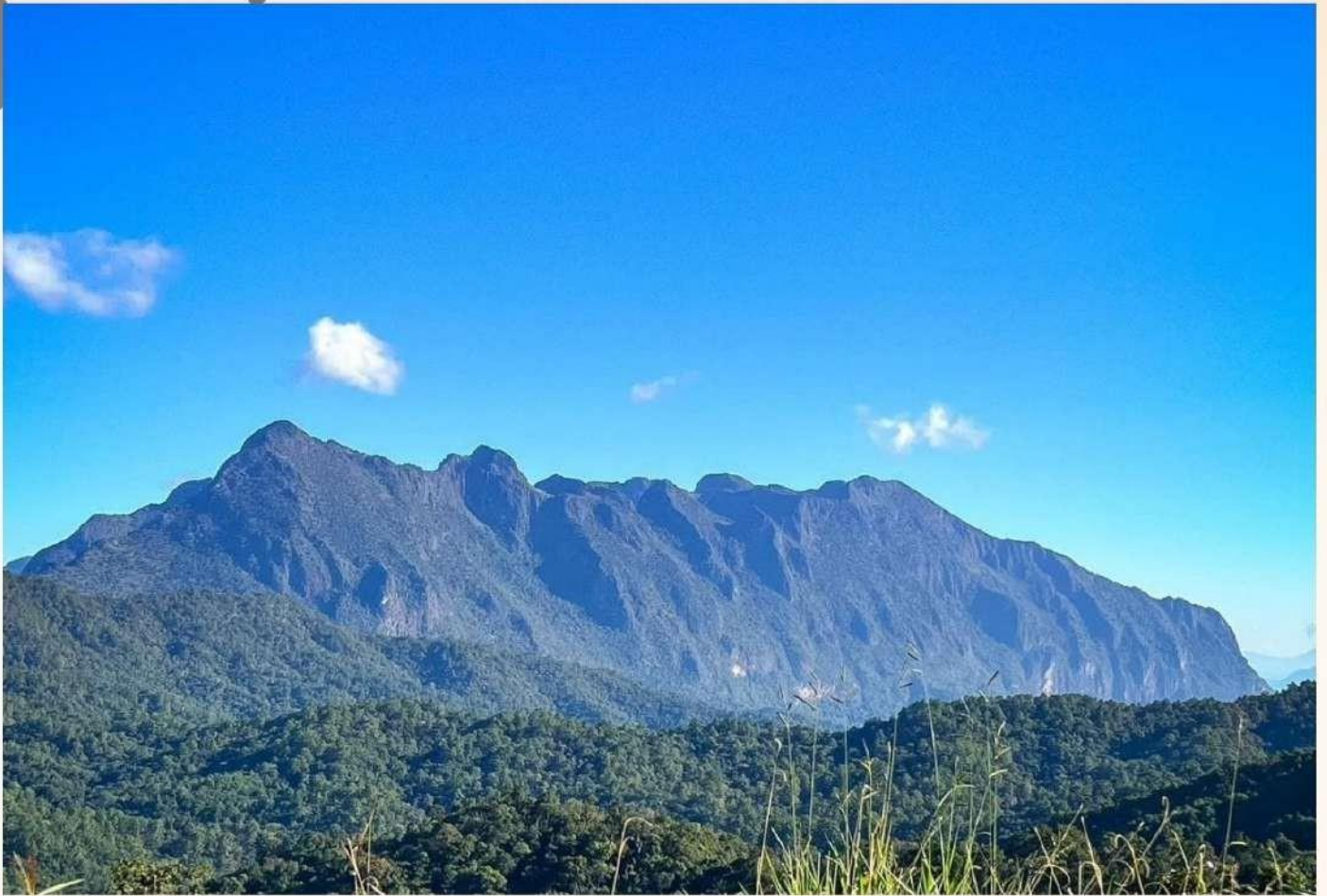
ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/พืชทางเลือก	การทำปุ๋ยหมัก	ตัน	20	20	20	20	20	100	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000	พด.
เขตทำนา/พืชไร่	รณรงค์เฝ้าสังเกต	แปลง	1	1	1	1	1	5	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/พืชทางเลือก	2.8 พัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้ สารอินทรีย์	กลุ่ม	10	10	10	10	10	50	32,500	32,500	32,500	32,500	32,500	162,500	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/พืชทางเลือก	ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี การพัฒนาที่ดิน	แห่ง	2	2	2	2	2	10	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พด.
3. พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน															
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่/ พืชทางเลือก	ผลิตหญ้าแฝกเพื่อ ปลูก	กล้า	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000	360,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,800,000	พด.

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลปึงโค้ง. 2567. วิสัยทัศน์. แหล่งที่มา: <https://www.pingkhong.go.th/index>, 2 พฤษภาคม 2567.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 กรมพัฒนาที่ดิน
230 หมู่ 3 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ 50180
053-121171